

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
УКРАЇНОЗНАВСТВА

УКРАЇНОЗНАВСТВО

Номер 3
2009

За редакцією Петра Кононенка

КИЇВ – 2009

У К Р А Ї Н О З Н А В С Т В О

Номер 3
2009

Журнал засновано
в лютому 2001 року

Редакційна колегія

Науковий
громадсько-політичний
культурно-мистецький
релігійно-філософський
педагогічний журнал

Scholarly
Political and Public
Cultural and Art
Religious and
Philosophical
Pedagogical Journal

Засновник – Науково-
дослідний інститут
українознавства
Міністерства освіти і
науки України

The founder is the Science
and Research Institute of
Ukrainoznavstvo under the
Ministry of Education and
Science of Ukraine

Видає Науково-дослідний
інститут українознавства
(раз на три місяці)

Published once in three
months by the Science
and Research Institute of
Ukrainoznavstvo

Головний редактор
Петро КОНОНЕНКО,
директор Інституту,
професор, академік,
лауреат Міжнародної
премії ім. Й.Г.Гердера

Petro KONONENKO
the chief editor,
director of the Institute,
professor, academician,
the International
Y.G.Herder prize winner

Заступник головного
редактора Тарас КОНО-
НЕНКО, заступник
директора Інституту з
наукової роботи, доцент,
кандидат філософських
наук

Taras KONONENKO
assistant of the chief
editor, deputy director of
the Institute on scientific
work, candydat nauk,
docent

Відповідальний секретар Тетяна РЕНКЕ

Видавнича рада

Бандура Г.Г., Бугров В.А., Дяків Р.С., Лукашенко В.В.,
Наливайко С.І., Коротя-Ковальська В.П., Ренке Т. Л.,
Солдатенко В.М., Сніжко В.В., Токар Л.К., Фі-
гурний Ю.С., Шкрібляк П.В., Ярошинський О.Б.

Журнал друкується на підставі свідоцтва серії КВ
№ 4863 від 13.02.2001 р. про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації, виданого
Державним комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України

Рекомендовано Вченою радою Науково-дослідного
інституту українознавства Міністерства освіти і
науки України (протокол № 7 від 8.08.2009 р.)

Науково-дослідний інститут українознавства
Міністерства освіти і науки України
м.Київ, вул. Ісаакяна, 18
тел.: 238-05-43
www.rius.kiev.ua
e-mail: journal@rius.kiev.ua

Електронне наукове фахове видання
«Українознавство» відповідно до рішення Вченої ради
(протокол № 3 від 31.10.05) щодо поширення журналу в
мережі Інтернет розповсюджується за адресою
<http://www.ualogos.kiev.ua>

©Науково-дослідний інститут українознавства
Міністерства освіти і науки України, 2009

КОНОНЕНКО П. П. – голова колегії

Багров М.В., член-кореспондент НАН України,
доктор географічних наук, академік
Баран В.Д., член-кореспондент НАН України,
доктор історичних наук, професор,
Баранівський В.Ф., доктор філософських наук,
професор
Болюбаш Я.Я., доцент, директор Департаменту
вищої освіти МОН України
Борисенко В.К., доктор історичних наук, професор
Вакарчук І.О., доктор фізико-математичних наук,
професор
Грицик Л.В., доктор філологічних наук, професор
Денисенко А.В., кандидат історичних наук
Дробноход М.І., доктор геолого-мінералогічних
наук, професор
Єрмоленко С.Я., доктор філологічних наук, про-
фесор
Жебровський Б.М., кандидат педагогічних наук
Ідзьо В.С., доктор історичних наук, академік
Калакура Я.С., доктор історичних наук, професор
Качкан В.Т., доктор філологічних наук
Кожоляно Г.К., доктор історичних наук, професор
Козлов А.В., доктор філологічних наук, професор
Конonenко Т.П., кандидат філософських наук
Коцур В.П., доктор педагогічних наук
Крисаченко В.С., доктор філософських наук,
професор
Мокренко А.Ю., професор національної музичної
академії України ім. П.І. Чайковського
Надольний І.Ф., доктор філософських наук, про-
фесор
Недюха М.П., доктор філософських наук, професор
Пономаренко А.Ю., кандидат філологічних наук
Прадід Ю.Ф., доктор філологічних наук, професор
Сазоненко Г.С., кандидат педагогічних наук
Свіженко В.О., доктор біологічних наук
Степаненко М.І., доктор філологічних наук,
професор
Степико М.Т., доктор філософських наук, професор
Стріха М.В., доктор фізико-математичних наук
Толстоухов А.В., доктор філософських наук
Федоренко Є.В., доктор філології, професор,
академік
Філіпчук Г.Г., доктор педагогічних наук, професор,
академік АПН України
Чередниченко О.І., доктор філологічних наук,
професор
Шевченко В.П., академік НАН України, доктор
фізико-математичних наук
Ятченко В.Ф., доктор філософських наук

*Редакція залишає за собою право на мовности-
лістичне редагування рукописів і передруків відпо-
відно до норм чинного Правопису, яке не змінює
позиції автора. Наукові статті в галузі історичних
наук зараховуються як фахові згідно з постановою
Президії ВАК від 10.12.2003 року № 2-05/10, нау-
кові статті в галузі філософських наук зараховують-
ся як фахові згідно з постановою Президії ВАК від
8.06.2005 року № 4-05/5*

*Автор несе відповідальність за фактичний вик-
лад матеріалу*

ЗМІСТ

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

Кононенко П. Ще раз про українознавство – науку про Україну й українство, їх пізнання, самопізнання, самотворення.....8

Розділ I ЛЮДИНА І ЇЇ СПРАВА

Ковтуненко С. Петро Ющенко: «Аляску відкрили українці».....28
Слабошпицький М. «Біжучу мить бери в майбутній час...».....32
Калакура Я. Без знань про себе «ми – не ми».....37
Степаненко М. Поет, політик, громадський діяч Іван Драч в оцінці Олеса Гончара.....42
Зеленчук І. Один рік із життя Верховинської Гуцульщини.....48
Денисенко В. Автор першого в Україні підручника з гомілетики.....52
«...Відчув я усім серцем, що мені судилося» (Рядки зі «Щоденника» Олександра Довженка).....56
Пригоровський В. Із заповітів великого митця...57
Фігурний Ю. Роман Шухевич – визначний український державний, військовий і політичний діяч...62
Зеленчук І., Зеленчук Я. Станіслав Вінценз і Гуцульщина.....66

Розділ II ПАРАДИГМИ СУЧАСНОЇ НАУКИ. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Кононенко Т. Джерельна основа філологічної складової в українознавчо-філософському дослідженні.....72

Розділ III ІСТОРІЯ. ТЕОРІЯ. МЕТОДОЛОГІЯ

Качкан В. Епістолярій Богдана Лепкого – глибинне джерело українознавчих знань.....78
Передерій І. Науково-історична діяльність В'ячеслава Липинського.....84
Шаравара Т. Селянська реформа 1861 року в зарубіжній історіографії другої половини ХХ століття...88
Лазарева В. Внесок Пантелеймона Куліша у розвиток українознавчої думки ХІХ століття.....91
Грон В. Історичний контекст розвитку українознавства в міжвоєнні роки.....95
Петриченко К. Симон Петлюра і Данило Терпило (Зелений): історія взаємовідносин (1918–1919 роки).....99
Новосад С. Категорія особистості в контексті українознавчих досліджень.....103
Ковпак Л. Соціальні проблеми Закарпаття у період 1946–2000 років.....108
Лісовенко Т. Тенденції розвитку годівниць для рогатої худоби у господарствах України в ХХ – на початку ХХІ століття.....114

Розділ IV ОСВІТА

Нашій alma-mater – Шевченковому університету – 175 років.....120

Кононенко П. На шляху реформ.....121
Доповідь Міністра освіти і науки України **Івана Вакарчука**121
Привітання з 100-річним ювілеєм Сквирського ліцею.....134
Пасемко І. Сквирський ліцей на Київщині – на порозі другого сторіччя.....135
Чернілевський Д., Пшеничнюк О. Самоактуалізація особистості в освітній діяльності.....139
Козлов А. Державний іспит з українознавства у Криворізькому державному педагогічному університеті.....141
Горенко Л. Українознавчі пріоритети національної освіти ХVІІІ – першої половини ХІХ століття: концепції, проекти, перспективи.....143
Антонюк Т. Педагогічні ідеї Григорія Ващенка як підґрунтя в розбудові національної системи освіти...148
Ціборовський О. Українські лікарі ХVІІІ – початку ХІХ століття як організатори медичної освіти, медичної науки, медичної справи та предтечі соціальної медицини в Російській імперії.....154
Махінко А. Сільська школа в умовах реформування середньої освіти: проблеми і перспективи.....164

Розділ V МОВА І МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

Чемеркін С., Ермоленко С., Пономаренко А., Шляхова В. Концепція електронного підручника з української мови на українознавчій основі.....168
Безсмертна Н. Українська національна ідея: філософські та лінгвальні параметри поняття.....176
Волошина Г. Норма як категорійне поняття: філософсько-лінгвістичний аналіз.....180
Горенко Л. Енциклопедія етнокультурознавства...186

Розділ VI УКРАЇНСЬКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА

Борисенко В. Імперський синдром: фальсифікації Голодомору 1932–1933 років в Україні.....188
Цендра Н. Міжконфесійні конфлікти в Україні в 1990 – 1995 роках: причини, цілі та наслідки.....192
Охрімчук О. Державна гуманітарна політика і принципи забезпечення цілісності культурного простору українського суспільства.....197

Розділ VII УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА

Деревінський В. Журнал «Український вісник» (1987–1989 роки).....204
Квасюк Л. Відображення полеміки між православними та католиками про чистилище у «Треносі» (1610) Мелетія Смотрицького.....208
Зимомря І. Іван Франко та Карл-Еміль Француз: критерії естетичної вартості у контексті рецептивно-генетичної парадигми.....211
Пахолок С. «Атрибути спілкування» в контексті народного етикету українців215
Зимомря М. Франкова стратегія українознавства як модель міжкультурного дискурсу крізь призму німецького літературознавства.....219
Баранова Н. Місіонерська діяльність Київського митрополита Платона Городецького щодо послідовників старообрядництва.....222
Буйських Ю. Трансформація міфологічних уявлень українців у сучасному суспільстві.....225

Босик З. Архетип « <i>syzygie</i> » в структурі української весільної обрядовості.....	230
Павличко Д. Живе Беларусь! «Ця поезія... обстоює національні та європейські духовні цінності» ...	235
Чирков О. Загальноінститутський методологічний семінар.....	237

Розділ VIII УКРАЇНА – ЕТНОС

Шкрібляк П. Природоекологічна свідомість як важливий чинник збереження природного середовища в умовах Карпат: історія, сучасний стан, проблеми та перспективи.....	240
Левкович Н. Традиційні уявлення бойків про людей з езотеричними можливостями.....	244
Трачук О. Сировина для давньої металургії України.....	247
Гоцалюк А. Світоглядні знання та вірування прадавніх українців у поетичному епосі та фольклорі...253	
Кононенко М. Науково-технічний рівень часів Київської Русі та українського козацтва. Постаті...255	
Наливайко С. До питання про термін «каган» та інститут діархії у політичній моделі Руської держави...260	
Чирков О. Стан етнічної будови людності України на межі XIX й XX століть	265
Наливайко Ст. <i>Українці, Україна, Трипілля: крізь призму вед.</i>	271

Розділ IX УКРАЇНА І СВІТ

Пасемко І. Україна на сторінках «Itinerarium» (1708 – 1709) словацького євангеліста Данієла Крмана...280	
Ясько Р. Українці в Туреччині: виникнення та особливості розвитку національної меншини.....	
Гальчинський В. Україністика Німеччини в другій половині 40-х – першій половині 50-х років XX століття.....	288
Івашина Н. Хроніка українознавчих заходів у Нью-Йорку.....	291

Анаті Е. Хто такі гікосої?.....	295
Баканидзе О. Україністика в Тбіліському державному університеті.....	299
Тетеріна-Блохин Д. Політична діяльність Ю.Бойка-Блохина в німецькому світі	303

Розділ X ЕКСПЕДИЦІЙНЕ УКРАЇНОЗНАВСТВО

Зеленчук Я. Новоутворене озеро Криве на Гуцульщині.....	310
--	-----

Розділ XI РЕЦЕНЗІЇ, ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Калакура Я. Етномовна структура населення України в часовому та просторовому вимірах....	314
Калакура Я. Творча спадщина Миколи Костомарова у контексті трансформації малоросійства в українство.....	315
Борисенко В. Нове слово у дослідженні духовної культури середньовічної Волині.....	318
Хоменко О. Українська поезія з грузинським акцентом.....	320
Фігурний Ю. Осягнення українознавства учнями загальноосвітніх шкіл України.....	320
Фігурний Ю. «Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства» – дієвий і конструктивний засіб фахового осягнення професійних знань про Україну, українців і світове українство у цивілізаційному часопросторовому розвитку.....	321
Дідух Л., Бондаренко М. Мігель Бакун – «бразильський Ван Гог» українського походження....	329
Пасемко І. Мистецьке дійство закордонного українства в Палаці мистецтв «Україна».....	331
Зайченко І. Вивчення педагогічної спадщини Софії Русової в період розбудови нової системи освіти...333	
«Чернігівські шляхи Софії Русової».....	336
Зарецький О. Рецензія на книгу М. Шпака «Вибране».....	337

Викладання українознавства (варіативна складова навчального плану) у 2008–2009 навчальних роках у загальноосвітніх навчальних закладах здійснюватиметься за програмами:

«Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українознавство 1–4 класи» (автори: Кононенко П.П., Присяжна Т. М.), рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист № 1/II-3518 від 30.07.08;

«Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українознавство 5–12 класи» (автори: Кононенко П.П., Касян Л.Г., Семенюченко О.В.), рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист № 1/II-3517 від 30.07.08.

Розроблено **Програму виховання дітей дошкільного віку «Українотворець» (автори: Кононенко П.П., Касян Л.Г., Семенюченко О.В.),** яку рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист № 1/II-3516 від 30.07.08. для впровадження в дошкільні навчальні заклади.

Програми можна замовити в **Українському агентстві інформації та друку «Рада» (03148, м. Київ-48, вул. Сосніних, 3; тел./факс (044) 273-67-94).** З приводу замовлення звертатися за тел./факс (044) 273-67-94.

Кошти переказувати на розрахунковий рахунок 2600212898001 в АБ «Київська Русь» МФО 319092, код ЄДРПОУ 30784009.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА**

УКРАЇНОЗНАВСТВО

**Номер 3
2009**

**науковий
громадсько-політичний
культурно-мистецький
релігійно-філософський
педагогічний журнал**

**Комп'ютерний набір
відділ науково-технічної інформації під керівництвом *Мельниченко О.А.*
Художнє оформлення – *Мулява Я.В.*
Наукова редакція – *Науменко Л.Г., Жаровський Є.Г.*
Літературна редакція – *Науменко Л.Г., Марковська А.В.*
Коректура – *Ткаченко Л.І.*
Комп'ютерна верстка – *Марковська А.В.*
Фото – *Сіренко Ю.П.***

За редакцією Петра Кононенка

**Підписано до друку 22.06.2009 . Формат 60x84/8
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура pragmatika.
Ум. друк. арк.46,9 Обл.-вид. арк. 45,4
Тираж 315 прим. Зам. № 299/231**

**Українське агентство інформації та друку “Рада”
03148, м. Київ-48, вул. Сосніних, 3
тел. 273-67-94**

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК 210 від 06.10.2000 р.

Віддруковано в Українському агентстві інформації та друку “Рада”